

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-04-22
Besvaras senast
2022-05-04 kl. 12.00

Till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1495 Överklaganden och återföring av mandat

Bestämmelserna om återföring av mandat i vallagen (14 kap. 4 a–c §) tillämpades för första gången i de allmänna valen 2018. Bestämmelserna innebär att partier kan fråntas mandat till riksdagen om man erhållit fler valkretsmandat än vad som motsvarar en proportionell representation i hela landet. Motsvarande bestämmelser finns även för kommun och region som är indelade i valkretsar. I samband med införandet genomfördes däremot ingen justering av de berörda delarna kring överklagande av val med anledning av detta.

Vid överklagandet av ett val har Valprövningsnämnden att avgöra huruvida det med fog kan antas att vad som förekommit har inverkat på valutgången och med uppgift att upphäva ett val i den omfattning som det behövs och besluta om omval i den berörda valkretsen. Problemet efter införandet av återföring av mandat är att situationer kan uppstå där felaktigheter i en valkrets som har överklagats inte påverkat valutgången i den berörda valkretsen, men där det i stället påverkar utgången i en annan valkrets. Det finns inte heller något stöd i vallagen för att göra en samlad prövning av samtliga överklaganden för respektive val, detta trots att mandatet fördelas proportionerligt för hela valet i de fall det råder valkretsindelning.

En annan indirekt problematik som kan uppstå i de fall Valprövningsnämnden har beslutat om omval i en berörd valkrets är att omvalet endast ska omfatta det antal fasta mandat och utjämningsmandat som tilldelades den eller de valkretsar som är berörda vid det upphävda valet. Om återföring av mandat sker exempelvis innan omvalsprocessen påbörjats som då kan röra en helt annan valkrets, vilket i riksdagsval betyder en helt annan del av landet, kan det innebära att mandatfördelningen blir olika jämfört med om utfallet hade skett på valdagen eller i omvalet.

Med val där det är väldigt jämnt och med flera partier ökar sannolikheten för att det kan inträffa, vilket riskerar att undergräva valresultatets representativitet och rimlighet. Denna problematik med interaktionen mellan bestämmelserna för återföring av mandat i vallagens 14 kap. 4 a–c § och systemet för överklaganden av röster lyftes även av Valprövningsnämnden i dess erfarenhetsrapport från de allmänna valen 2018 (dnr 14-2019, sidan 18).

Trots detta har denna fråga inte varit föremål för någon av de utredningar som

fokuserat på valfrågor och som tillsatts under mandatperioden, vilket är olyckligt.

Med anledning av detta vill jag fråga justitie- och inrikesminister Morgan Johansson:

Varför har regeringen och ministern inte vidtagit någon åtgärd med anledning av ovanstående, och avser ministern att göra det?

.....

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch